

Fistels: een pijnlijk probleem

EDITIE
2018

Colofon

Geen enkel onderdeel van deze brochure, noch de gehele uitgave mag op welke wijze dan ook worden veeelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van de CCUVN.

Oplage

1.000, januari 2018, © CCUVN

Tekst

CCUVN, Woerden

Vormgeving en productie

Grafisch Ontwerp en Productiebureau The Happy Horseman BV, Rotterdam

Prijs brochure

Leden € 1,00

Niet-leden € 1,25

Crohn en Colitis Ulcerosa Vereniging Nederland

Houttuinlaan 4b

3447 GM Woerden

0348 - 42 07 80 (op werkdagen van 10.00 tot 14.30 uur)

info@crohn-colitis.nl

www.crohn-colitis.nl

Volg ons op

Facebook www.facebook.com/CCUVN en www.facebook.com/sbsdarmfalen

Twitter [@CCUVN](https://twitter.com/CCUVN), [@ccuvnshortbowel](https://twitter.com/ccuvnshortbowel)

Instagram www.instagram.com/ccuvnwoerden

Fistels zijn een pijnlijk en vervelend probleem voor een groot aantal patiënten met de ziekte van Crohn en sommige colitis ulcerosa-patiënten. Ze vormen een bijverschijnsel bij de twee chronische darmziekten.

Ook 'gezonde' mensen kunnen last hebben van fistels. Ze komen op verschillende plaatsen in het lichaam voor, en zorgen voor veel pijn en ongemak. Fistels zijn op verschillende manieren te behandelen.

IBD

De ziekte van Crohn en colitis ulcerosa zijn chronische aandoeningen van het maag-darmkanaal. Ze worden ook wel chronische inflammatoire of ontstekingsziekten van de darm genoemd. Artsen gebruiken vaak de Engelse verzamelterm Inflammatory Bowel Diseases (IBD).

Wat is een fistel?

Een fistel is een pijpvormige zweer, die een onnatuurlijke verbinding vormt tussen twee organen. Het is een soort gangetje in het lichaam. Een fistel ontstaat na een ontsteking en verbindt twee holtes in het lichaam of een holte en de huid. Meestal is één van de organen een darm en het andere orgaan de huid. De plaats van de ontsteking en het verloop daarvan bepaalt het soort fistel.

Bij Crohn en colitis ulcerosa ontstaan fistels doordat bij de darmontstekingen abscessen voorkomen. Deze breken na verloop van tijd door. De pus uit het abces moet dan worden afgevoerd. Zo ontstaat er een gangetje naar een ander orgaan, zoals de huid of darm. Fistels zijn lastig en vooral pijnlijk omdat ze een geïrriteerde huid veroorzaken. Daarnaast kan er voortdurende afscheiding komen uit de fistelopening of kan het abces doorbreken met pusverlies.

De inwendige fistel

Wanneer de verbinding tussen twee stukken darm zit, is er sprake van een inwendige fistel. Dit is het gevolg van een ontsteking in een deel van de darm.

Klachten

Doorgaans heeft u niet zoveel last van de inwendige fistel. Bij een verbinding tussen twee darmsegmenten zijn er meestal minder klachten dan bij een fistel tussen een stuk darm en een ander orgaan. Wel kan het zijn dat de u sneller moe wordt, omdat het lichaam energie gebruikt voor het bestrijden van de ontsteking.

Behandeling met medicijn

Als fistels gepaard gaan met actieve ontstekingen in de darm dan is het nodig om de ontstekingen in de darmen onder controle te krijgen en te houden met medicijnen. Als fistels klachten geven kan behandeling met antibiotica tijdelijk verbetering geven, mogelijk start uw arts met medicijnen die de afweer remmen. De zogenaamde immuunsuppressieve medicijnen. Lukt het met medicijnen niet om de fistels voldoende rustig te krijgen, dan zal de arts andere behandelopties, zoals operatie, met u bespreken.

**Informatie op maat en goed voorbereid
op gesprek bij uw zorgverlener?**

Gebruik de IBD-Zorgwijzer

www.crohn-colitis.nl/ibd-zorgwijzer

De peri-anale fistel

Mondt de ontsteking uit in de buurt van de anus, dan is het een peri-anale fistel. De peri-anale fistel ontstaat door een ontsteking in de endeldarm. Deze darm ligt buiten de buikholte en wordt omgeven door het vet van de billen. Hier zijn dus geen darmen aanwezig die de ontsteking kunnen inkapselen. Daarom breekt het abces door in het vetweefsel. Er ontstaat dan een fistel van de darm naar buiten, richting het zitvlak. De ontlasting die door de darm naar buiten gaat, kan ook door de fistel heen komen. Hierdoor blijft de ontsteking open en zal bijna nooit spontaan genezen.

Klachten

De peri-anale fistel geeft doorgaans veel klachten. Het abces in de bil zorgt er voor dat u pijn heeft bij het zitten en liggen. Maar ook naar het toilet gaan of vrijen kan zeer vervelend zijn. Vaak ontstaat er jeuk. Doordat de ontsteking open blijft, gaat het abces verder met het aanmaken en afscheiden van pus.

Verzorging

Omdat er voortdurend pus uit de fistel komt, is hygiëne heel belangrijk. Denk hierbij aan het verschonen van de onderbroek of het dragen van een soort luier. Dit kan in het dagelijks leven voor problemen zorgen. Bijvoorbeeld op het werk, als er geen apart toilet met wastafel aanwezig is.

Operatie

Er zijn meerdere behandelmogelijkheden voor peri-anale fistels. Behandeling met de biologische medicijnen infliximab of adalimumab kan voor de korte termijn een verbetering geven bij Crohnse fistels. In ongeveer 30-40% van de gevallen werkt dit. Echter op de lange termijn blijkt het onvoldoende effectief te zijn.

De fistel kan doorgesneden worden. De fistel wordt hierbij aan de buitenkant in de lengte doorgesneden en kan dan van binnenuit dichtgroeien. Een probleem bij deze operatie is echter dat een deel van de kringspier rond de anus wordt doorgesneden. Patiënten kunnen daardoor, afhankelijk van de grootte van dat deel, problemen krijgen met de controle over hun ontlasting (incontinentie). Daarom is dit alleen een goede optie bij een eenvoudige en oppervlakkig gelegen fistel.

Ook bestaat de mogelijkheid een zogenaamd seton aan te leggen. Dit is een draad die door het fistelkanaal loopt. De fistel wordt door de seton open gehouden, zodat de pus zich niet meer kan ophopen in het abces. Daardoor kan de ontsteking tot rust komen en ontstaan er geen nieuwe gangetjes. Hoewel de afscheiding blijft, heeft de patiënt geen pijn meer.

Bij fistels waar ontlasting doorheen loopt, wordt vaak besloten een stoma aan te leggen. Hierdoor komt de fistel tot rust en verdwijnen de klachten. Geneest de fistel niet, dan zal het een definitief stoma worden.

Andere opties

Als er geen ontsteking in de endeldarm is, ook dan is een operatie van een complexe fistel een uitdaging. De meest gebruikte technieken zijn: de slijmvlies-verschuivingstechniek en de LIFT-procedure. Bij de verschuivingsplastiek wordt de inwendige opening van de fistel bedekt met slijmvlies uit een hoger stuk van de endeldarm. Daardoor kan er geen ontlasting meer in de fistel komen en kan hij zo dichtgroeien.

Bij de LIFT-procedure wordt een sneetje gemaakt tussen de inwendige en de uitwendige kringspier. Tussen deze kringspijeren wordt de fistelgang opgezocht en wordt het kanaal gesloten met een hechting. Uit verschillende studies blijkt dat het risico op incontinentie of ongewild vochtverlies verschillend is.

Stamceltherapie

Het werkingsmechanisme van stamcellen is nog onbekend. Deze techniek is nog onvoldoende bewezen. Overleg met uw arts en/of chirurg wat voor u de beste optie is.

SETON

De seton is een draad, die als een elastiekje door de fistel heen wordt gelegd. Omdat de fistel hierdoor openblijft en de pus meteen wegvloeit, kan geen abces meer ontstaan. Sinds 2017 zijn er Smoothsetons in gebruik. De uiteinden worden aan elkaar 'gelast', waardoor er geen knoopje meer is. De seton is voor de patiënt nauwelijks voelbaar. En hoewel de patiënt geen last meer heeft van de fistel, blijft deze wel zitten. Zodra de seton verwijderd wordt, kan de fistel dus wel weer voor pijn zorgen.

De recto-vaginale fistel

Een fistel tussen de endeldarm en de vagina heet een recto-vaginale fistel. Deze ontstaat als het abces in de endeldarm tegen de vaginawand aan ligt en doorbreekt. Net als bij de uitwendige fistel loopt er bij dit type ook ontlasting naar buiten. De ontlasting loopt door de vagina die hierdoor vaak ontstoken raakt. Ook kan de patiënt ontstekingen aan de urinewegen krijgen.

Klachten

De problemen bij de recto-vaginale fistel zijn enigszins gelijk aan die van de perianale fistel: pijn bij het naar het toilet gaan, veel afscheiding en soms jeuk. Verder kan vrijen zeer pijnlijk of zelfs onmogelijk zijn.

Operatie

De enige behandeling is het chirurgische verwijderen van de fistel, waarna de wand tussen de endeldarm en vagina moet genezen. Om dit herstel te bespoedigen wordt een stoma aangelegd. De stoma kan tijdelijk maar ook blijvend zijn. Dit is afhankelijk van de grootte en de plaats (raakt hij andere organen) van de fistel.

Entero-vesicale fistel

Een ontsteking die doorbreekt van een stuk darm naar de blaas, wordt een entero-vesicale fistel genoemd. Deze veroorzaakt pijn bij het plassen. U moet vaak naar het toilet en er zitten luchtbelletjes in de urine. Soms kunnen er nierinfecties ontstaan.

Klachten

Eén van de klachten bij een entero-vesicale fistel is het plassen van lucht. Dit wordt echter niet altijd als een klacht ervaren. Buikpijn en blaasontsteking komen regelmatig voor.

Behandeling

De entero-vesicale fistel wordt bijna altijd operatief verwijderd.

Om het genezingsproces te bespoedigen wordt soms een tijdelijk stoma aangelegd. Is de fistel complex (raakt hij andere organen) dan kan de stoma ook blijvend zijn.

LID WORDEN

Word lid of donateur van de CCUVN. Hierdoor kan de vereniging haar activiteiten voortzetten en uitbreiden. Leden worden automatisch op de hoogte gehouden van landelijke en regionale activiteiten. Bovendien ontvangen ze viermaal per jaar het blad *Crohniek* en maandelijks een digitale nieuwsbrief.

Medicatie

Welke medicijnen u krijgt is net als de mogelijke operatie afhankelijk van de grootte, plaats en complexiteit van de fistel.

Vaak worden bij fistels en abscessen verschillende medicijnen ingezet. Meestal worden de abscessen behandeld met antibiotica zoals, metronidazol (Flagyl®) en ciprofloxacine (Ciproxin®). Bij een actieve ontsteking zijn antibiotica effectiever dan andere middelen. Langdurig gebruik is echter af te raden omdat resistentie tegen bacteriën kan optreden. Daarnaast bestaat bij langdurig gebruik de kans op bijwerkingen.

Ook gebruikt een grote groep patiënten ontstekingsremmende middelen, zoals corticosteroiden, mesalazines en immunosuppressiva. Bij complexe fistels die samengaan met endeldarmontsteking of proctitis, wordt met immunosuppressiva goede resultaten geboekt. Behandeling met biologische geneesmiddelen heeft bij meer dan zestig procent van de patiënten resultaat.

Stoma

Bij fistels waar ontlasting doorheen loopt, wordt vaak besloten tot het aanleggen van een stoma. Hierdoor komt de fistel tot rust en verdwijnen de klachten. De fistel geneest echter niet en de patiënt zal de stoma dus meestal houden. Een stoma is een ingrijpende maar ook vaak de beste en duurzaamste oplossing. Overleg hierover met uw behandelend arts.

Voor meer informatie over het aanleggen van een stoma lees de brochure 'Een stoma of pouch bij de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa'.

Vragen

U kunt met al uw vragen terecht bij uw behandelend arts. Deze zal met u de moeilijkheden en mogelijkheden bespreken en advies geven. Natuurlijk moet u zelf de afweging maken welke behandeling voor u het meest geschikt is.

Wilt u in contact komen met een ervaringsdeskundige, wilt u meer informatie of heeft u behoefte aan een luisterend oor? Neem dan contact op met de Crohn en Colitis Ulcersosa Vereniging.

Woordenlijst

Abces

Met pus gevulde holte.

Biologische medicijnen

Infliximab en adalimumab zijn twee biologische medicijnen die vaak ingezet worden voor de behandeling van Crohnse fistels.

Corticosteroiden

Hormoonpreparaten met een sterk ontstekingsremmende werking. Vaak kortweg steroïden genoemd.

Entero-vesicale

Een fistel tussen darm en de blaas.

IBD

Afkorting voor 'Inflammatory Bowel Disease'. Een Engelse verzamelnaam voor chronische darmontstekingen, zoals Crohn en colitis.

Inflammatoir

Ontsteking.

LIFT-methode

Ligation Intersphincteria Fistula Tract. Hechting methode tussen inwendige en uitwendige kringspier.

Peri-anele fistel

De ontsteking mondt uit in de buurt van de anus.

Recto-vaginale

De ontsteking ligt in de endeldarm tegen de vaginawand aan en breekt door naar de vagina.

Rectitis

Ontsteking van de endeldarm.

Stoma

Kunstmatige uitgang van de darm op de buik. Is de dikke darm aangesloten op de buik, dan heet dat een colostoma; gaat het om de dunne darm, dan is het een ileostoma.

NB. Voor nadere uitleg over medicijnen zie brochure 14 'Medicijnen bij de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa'. Verkrijgbaar bij de CCUVN.

Aantekeningen

Vragen en meer informatie

U kunt bij de CCUVN in Woerden terecht met vragen over de ziekte van Crohn, colitis ulcerosa, short bowel of over activiteiten en publicaties van de vereniging. Wij zijn op werkdagen bereikbaar van 10.00 tot 14.30 uur.

Houttuinlaan 4b
3447 GM WOERDEN
Telefoon 0348 - 42 07 80
E-mail info@crohn-colitis.nl
Internet www.crohn-colitis.nl

Volg ons op

Facebook www.facebook.com/CCUVN en www.facebook.com/sbsdarmfalen

Twitter [@CCUVN](https://twitter.com/CCUVN), [@ccuvnshortbowel](https://twitter.com/ccuvnshortbowel)

Instagram www.instagram.com/ccuvnwoerden

